

GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI ZAKAŻEŃ WIRUSEM
BRODAWCZAKA LUDZKIEGO (HPV)
na lata 2021-2022

KĘTRZYN 2021 r.

WSTĘP

Gmina Miejska Kętrzyn w roku 2013 podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV) na lata 2014-2015, a następnie w 2015 roku podjęła uchwałę o realizacji programu w latach 2016-2018 oraz 2019-2020. Niniejszy projekt uchwały stanowi kontynuację tego Programu w kolejnych latach 2021-2022.

Program ten cieszył się i nadal cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców Miasta Kętrzyn, a ponieważ zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia jest jednym z najważniejszych zadań własnych gminy wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.), podjęto decyzję o kontynuacji tego Programu, sfinansowanego ze środków własnych budżetu miasta Kętrzyn z uwzględnieniem możliwości uzyskania dofinansowania ze środków finansowych Narodowego Funduszu Zdrowia.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA KĘTRZYN I MIESZKAŃCÓW

Kętrzyn jest położony w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Jest siedzibą powiatu kętrzyńskiego, w skład którego wchodzi: Miasto Kętrzyn, Gmina Kętrzyn, Miasto i Gmina Reszel, Miasto i Gmina Korsze, Gmina Barciany oraz Gmina Srokowo.

Położenie Kętrzyna na tle sąsiednich gmin powiatu kętrzyńskiego

Miasto Kętrzyn rozciąga się na powierzchni 1034 ha. Według danych z ewidencji ludności na koniec grudnia 2020 r. liczba mieszkańców Kętrzyna wynosiła 26.014 osób.

1. Opis problemu zdrowotnego

Problem, stanowiący motyw i podstawę do przygotowania i realizacji niniejszego programu, to zwiększająca się liczba zachorowań na raka szyjki macicy (wykrytego w stadium uniemożliwiającym skuteczne leczenie), w konsekwencji powodująca wysoką śmiertelność. Mimo,

że rak szyjki macicy jest nowotworem, któremu można skutecznie zapobiec, jest jednym z najczęściej występujących u polskich kobiet. Główną przyczyną tego zjawiska jest niska efektywność działań profilaktycznych w tym zakresie. Aktywna profilaktyka, mająca na celu identyfikację pierwszych oznak, sugerujących początek choroby jest skuteczną metodą ochrony. Obecny system profilaktyki funkcjonujący w kraju jest nieefektywny, co wynika z braku zintegrowanego systemu profilaktyki, ograniczeń finansowych instytucji odpowiedzialnych za profilaktykę, niskiego zainteresowania społecznego programami profilaktycznym i braku informacji o zagrożeniu. Problem jest szczególnie dotkliwy na terenie małych miast i obszarów wiejskich.

1.1. Epidemiologia

Rak szyjki macicy jest drugim co do częstości występowania nowotworem u kobiet do 45 roku życia

na świecie. Globalnie, co roku odnotowuje się około 500.000 nowych zachorowań, z czego 240 000 kobiet umiera. Najmłodsze pacjentki ze zdiagnozowanym nowotworem trafiają do szpitali już w wieku 25 lat. Liczba zachorowań w Polsce jest niezmienna od ponad 25 lat i według statystyk, każdego roku zapada na ten typ raka prawie 4000 kobiet, z czego umiera co roku ok. 2000 – to 5 Polek każdego dnia. Na Dolnym Śląsku rocznie zapada na tę chorobę około 300 kobiet. Przykładowo w 2007 roku na raka szyjki macicy zachorowało 286 kobiet, mieszkanek Dolnego Śląska. Główną przyczyną zachorowania na raka szyjki macicy jest zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV). Jest to wirus z rodziny Papilloma wirusów. Istnieje około 100 typów wirusa, z których część może być przyczyną łagodnych zmian, a część nowotworów złośliwych. Przyjmuje się, że nawet około 50% populacji ludzkiej w ciągu swojego życia przechodzi zakażenie HPV. Wirus jest przenoszony przede wszystkim drogą płciową, tak więc na zakażenie nim narażone są głównie osoby aktywne seksualnie. Niemniej jednak, w niektórych przypadkach może dojść np. do zakażenia dziecka przez matkę podczas porodu. U wielu osób HPV nie ujawnia się, a dzięki działaniu układu immunologicznego zakażenie ustępuje samoistnie. W przypadkach osób wykazujących osłabienie odporności, może dojść do przewlekłego zakażenia HPV, a w następstwie do powstania nowotworów. Rak szyjki macicy jest nowotworem unikalnym, ponieważ jedynie w jego przypadku zidentyfikowano niezbędny czynnik wywołujący, bez którego obecności rak się nie rozwinie. Problem wysokiej zachorowalności na raka szyjki macicy (obok niskiej skuteczności badań profilaktycznych) spowodowany jest również dotychczasowym brakiem możliwości szczepienia przeciwko wirusowi HPV. Od listopada 2006 roku szczepionka jest dostępna w Polsce. Szczepionki przeciwko HPV zawierają wirusopodobne cząstki otrzymane drogą rekombinacji genetycznej. Dostępne są trzy szczepionki przeciw HPV, 2-walentna, 4-walentna i 9-walentna. Rozległe i długotrwałe badania kliniczne prowadzone w ośrodkach na całym świecie wykazały, że podanie szczepionki kobietom nie zakażonym w 100% zabezpiecza je przed rozwojem nowotworowych zmian w obrębie szyjki macicy związanych z HPV 16 i 18. Szczepienia zapobiegają również rozwojowi innych, nieco rzadziej występujących nowotworów zależnych od HPV - raka pochwy, sromu, odbytu i innych okolic, a także niemal całkowicie eliminują ryzyko rozwoju uporczywych brodawek płciowych. Szczepionka przeciwko HPV z pewnością nie stanie się szybko częścią krajowego programu profilaktyki raka szyjki macicy ze względu na koszty. Dla uzyskania pełnego indywidualnego efektu profilaktycznego niezbędne jest zastosowanie szczepionki przed ekspozycją na zakażenie, a więc najlepiej przed inicjacją seksualną. Polskie Towarzystwo Ginekologiczne oraz Polskie Towarzystwo Profilaktyki Zakażeń HPV zalecają szczepienia dziewcząt już od 11 roku życia. Polskie Towarzystwo Ginekologiczne szacuje, że szczepienia nastolatek i młodych kobiet przeciwko HPV spowodują zmniejszenie ogólnej liczby zachorowań na raka szyjki macicy od 76 do 96 % w ciągu 15-20 lat od rozpoczęcia szczepień. Realizacja programu jest więc odpowiedzią na istniejącą sytuację sanitarno-epidemiologiczną w kraju, wynikającą z nieefektywnych działań profilaktycznych. Program w naszej Gminie będzie przykładem interwencji, która ratuje życie ludzkie.

1.2. Populacja podlegająca jednostce samorządu terytorialnego

Przedmiotem programu będzie podjęcie działań profilaktycznych z zakresu raka szyjki macicy na terenie Miasta Kętrzyn, które obecnie liczy 26.014 mieszkańców (wg stanu na dzień 31.12.2020r.). Populacja przewidziana do objęcia programem to łącznie 236 dziewcząt będących mieszkankami Kętrzyna:

Realizacja programu	Rocznik dziewcząt	Liczba dziewcząt	Liczba podanych dawek
----------------------------	--------------------------	-------------------------	------------------------------

2021 r.	2006	105	3
2022 r.	2007	131	3

1.3. Obecne postępowania w omawianym problemie zdrowotnym

Program zdrowotny ukierunkowany jest na profilaktykę przeciwdziałania czynnikom ryzyka raka szyjki macicy, raka sromu, raka pochwy i brodawką płciowym. Zalecanym sposobem prewencji pierwotnej w tym zakresie jest stosowanie szczepionki dziewięciowalentnej przeciw HPV 6,11,16,18,31,33,45,52,58. Schemat podawanych dawek dostosowany zostanie do wymogów producenta zawartych w charakterystyce produktu. W roku 2021 i 2022 zaplanowano zaszczepienie dziewcząt w wieku 15 roku życia, w związku z powyższym u dziewcząt, które w chwili podania pierwszej dawki szczepienia nie ukończyły 15 roku życia cykl szczepień składać się będzie z dwóch dawek, gdzie drugą dawkę należy podać pomiędzy 5 a 13 miesiącem po pierwszej dawce. Natomiast u dziewcząt, które w chwili podania pierwszej dawki szczepienia ukończyły 15 rok życia cykl szczepień składać się będzie z trzech dawek podawanych odpowiednio w 0, 2 i 6 miesiącu. Przedstawiony podział jest zgodny z zaleceniami środowisk medycznych m.in.: Polskiego Towarzystwa Profilaktyki Zakażeń HPV. W ramach usługi szczepienia, każda z osób zostanie przebadana, poinformowana o zagrożeniu wirusem HPV i koniecznej profilaktyce w zakresie raka szyjki macicy. Integralną częścią programu jest kampania informacyjno - promocyjna. Pośrednimi adresatami programu będą również rodzice, opiekunowie prawni dziewcząt, którzy będą uczestniczyć w prowadzonej edukacji zdrowotnej oraz chłopcy. Kwalifikacja do szczepień opierać się będzie na zasadzie dobrowolności. Dodatkowo w ramach usługi szczepienia przy ścisłej współpracy ze szkołami zostanie sporządzony wykazów dziewcząt objętych programem szczepień wraz z oświadczeniami rodziców i opiekunów prawnych o wyrażeniu zgody na objęcie dziewcząt szczepieniem. Wykonujący usługę będzie zobligowany do informowania o terminach szczepień.

1.4. Uzasadnienie potrzeby wdrażania programu

Za potrzebą wdrożenia programu zdrowotnego w mieście przemawiają takie aspekty jak:

- 1) docelowe zmniejszenie zachorowalności i przedwczesnej umieralności z powodu nowotworów złośliwych (priorytet zdrowotny określony Rozporządzeniem Ministra zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych - Dz. U. 2018, poz.469),
- 2) systematyczne obejmowanie profilaktyką pierwotną stałej populacji mieszkańców gminy,
- 3) brak powszechnej dostępności do szczepionek przeciwko zakażeniom HPV z powodu nie finansowania tych szczepień ze środków publicznych,
- 4) zwiększenie wśród kobiet wiedzy i świadomości na temat zagrożenia chorobami nowotworowymi oraz przekonanie do stosowania profilaktyki wtórnej poprzez badania cytologiczne.

2. Cele programu

2.1. Cel główny - Głównym celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy, sromu, pochwy i brodawek płciowych poprzez wdrożenie opisanej profilaktyki polegającej na przeprowadzeniu edukacji zdrowotnej oraz szczepieniach ochronnych przeciwko wirusowi HPV w określonej populacji młodych mieszkank Miasta Kętrzyn.

2.2. Cele szczegółowe

- 1) realizowany program będzie miał duży wpływ na zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości w zakresie zapobiegania chorobom nowotworowym i zakażeniom wywołanym przez wirusy brodawczaka ludzkiego,
- 2) program wpłynie na zapoznanie rodziców i opiekunów prawnych z działaniem szczepionki przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) oraz uzyskanie zgody na wykonanie zabiegu podania 3 dawek szczepionki,
- 3) wpłynie na upowszechnienie nawyku systematycznego wykonywania badań profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania chorób nowotworowych,
- 4) program wprowadzi systematyczne szczepienia kolejnych roczników uczennic,
- 5) rzeczywisty efekt programu wpłynie na zmniejszenie wskaźników zapadalności i śmiertelności po długim czasie stosowania szczepionek przeciwko HPV.

2.3.Oczekiwane efekty

Wprowadzenie masowych szczepień będzie prowadziło niewątpliwie do wyraźnego zmniejszenia występowania przednowotworowych zmian w obrębie szyjki macicy, czego naturalnym następstwem stanie się obniżenie wartości pozytywnej badań cytologicznych, ponadto zmniejszy zachorowalność na raka szyjki macicy w perspektywie wieloletniej, wpłynie na zwiększenie poziomu wiedzy rodziców i uczniów (dziewcząt i chłopców) na temat ryzykownych zachowań oraz chorób przenoszonych drogą płciową oraz zwiększy poziom wiedzy rodziców i uczniów dotyczący profilaktycznych badań okresowych.

2.4.Mierniki efektywności odpowiadające celom programu

- a) liczba dziewcząt w populacji określonej w programie w danym roku kalendarzowym,
- b) liczba odbiorców edukacji zdrowotnej w tym:
  - rodziców, opiekunów,
  - dziewcząt,
  - chłopców.
- c) liczba dziewcząt objętych programem szczepień:
  - liczba dziewcząt, które otrzymały 1 dawkę szczepionki
  - liczba dziewcząt, które otrzymały 2 dawki szczepionki
  - liczba dziewcząt, które otrzymały 3 dawki szczepionki
- d) liczba dziewcząt, które nie zostały zaszczepione z powodu przeciwwskazań zdrowotnych,
- e) ocena poziomu wiedzy uczniów (dziewcząt i chłopców) dotyczącej chorób przenoszonych drogą płciową.

3.Adresaci programu (populacja programu)

- 1) bezpośrednim odbiorcą programu jest wyznaczona według roku urodzenia populacja dziewcząt zamieszkałych na terenie Miasta Kętrzyn. W latach 2021-2022 programem objęte zostaną dziewczęta odpowiednio z roczników 2006 i 2007, które będą miały brak przeciwwskazań lekarskich do zaszczepienia.
- 2) pośrednimi adresatami programu są rodzice lub opiekunowie dziewcząt oraz chłopcy uczestniczący w prowadzonej edukacji zdrowotnej. Szacunkowo określa się udział ok. 500 osób w tej części programu.
- 3) ustalenie listy zakwalifikowanych do szczepień dziewcząt, na podstawie oświadczeń rodziców o wyrażeniu zgody na objęcie córek szczepieniem, następuje przy ścisłej współpracy realizatora programu z dyrekcją szkół. Kwalifikacja opiera się na zasadzie dobrowolności. Ze względu na zaplanowane środki w budżecie Gminy Miejskiej Kętrzyn, szczepienia będą wykonywane do pełnego ich wykorzystania, a więc o zakwalifikowaniu się do programu decyduje kolejność zgłaszania się do podmiotu leczniczego realizującego program.

4. Organizacja programu

Program realizowany będzie przez realizatora programu wybranego w drodze otwartego konkursu ofert - na podst. art. 48 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz.U. z 2020 r., poz.1398 z późn.zm.) etapami, na które składają się:

I etap – Edukacja zdrowotna – przygotowanie materiałów informacyjnych przez realizatora programu dla odbiorców programu kampanii informacyjno - edukacyjnej dotyczącej profilaktyki zakażeń HPV w dostępnych formach (rozpowszechnianie materiałów poglądowych przedstawiających dane z zakresu epidemiologii chorób nowotworowych, informowanie o źródłach wiedzy objętej prowadzoną edukacją zdrowotną),

II etap – Szczepienia przeciw HPV:

- 1) przeprowadzenie przez realizatora programu kwalifikacji dziewcząt do szczepień ochronnych (kolejność zgłoszeń uwzględnia zaplanowane środki w budżecie Miasta oraz badania lekarskie),
- 2) przeprowadzenie szczepień dziewcząt, których rodzice i opiekunowie prawni wyrażą zgodę na szczepienia - zgodnie z procedurami medycznymi tj. 3 dawki w cyklu 0-2-6 miesięcy.
- 3) dokonanie stosownych wpisów potwierdzających wykonanie szczepień w dokumentacji medycznej.

5. Koszty i sposób realizacji finansowania programu

Wydatki związane z realizacją Programu zostaną sfinansowane ze środków budżetu miasta. Koszt jednostkowy (rzeczywisty) określony zostanie w wyniku rozstrzygnięcia konkursu, o którym mowa

w pkt. 4 - Organizacja programu. Koszt szczepień pokryty zostanie ze środków budżetu Miasta. Organem przygotowującym i koordynującym program jest Burmistrz Miasta Kętrzyn. Program będzie realizowany przez realizatora programu we współpracy ze szkołami z terenu Miasta Kętrzyn.

6. Monitorowanie i ewaluacja

Realizacja programu w sposób ciągły monitorowana będzie przez współrealizatorów (Miasto Kętrzyn oraz poszczególne szkoły). Przedmiotem monitoringu będzie:

- 1) ocena akcji informacyjno - edukacyjnej w zakresie problematyki HPV jak również potrzeby wykonywania regularnych badań w ramach profilaktyki wtórnej(cytologia),
- 2) przy ścisłej współpracy z bezpośrednim realizatorem świadczeń objętych programem monitorowana będzie zgłaszalność dziewcząt do poszczególnych serii szczepień,
- 3) dokumentacja medyczna związana z programem prowadzona będzie przez realizatora świadczeń. Obowiązek w tym zakresie określony zostanie w umowie o świadczenie usług zdrowotnych w formie szczepień ochronnych przeciwko HPV typu 6,11,16,18, 31,33,45,52,58.
- 4) informacja z realizacji programu przedłożona zostanie Radzie Miejskiej po jego zakończeniu.

7. Okres realizacji programu

Program realizowany będzie w latach 2021-2022. Rozpoczęcie jego realizacji przewiduje się we wrześniu 2021 r. Przyjmuje się, że w latach 2021-2022 programem objęte będą dziewczęta z rocznika 2006 i 2007, których liczba, według danych na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosi 236 dziewcząt i do nich zostanie skierowana propozycja szczepień sfinansowanych ze środków budżetu Miasta Kętrzyn. W przypadku wprowadzenia szczepień przeciwko wirusowi HPV, do kalendarza szczepień obowiązkowych, zawieszają się dalszą realizację programu gminnego.

ZAKOŃCZENIE

Działalność promująca zdrowie ma na celu zredukowanie różnic w obecnym stanie zdrowia

i zapewnienie równych szans i środków, tak aby umożliwić wszystkim ludziom osiągnięcie pełnego potencjału zdrowotnego. Obejmuje to zapewnienie podstaw takich jak: sprzyjające otoczenie, dostęp do informacji, nabywania umiejętności życiowych i możliwości dokonywania wyborów związanych ze zdrowiem.

Gminny Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV) na lata 2021-2022 jest dostosowany do lokalnych potrzeb i możliwości Miasta Kętrzyn.

Ocena efektów programu dokonywana będzie w formie corocznego sprawozdania przekazywanego do Rady Miejskiej w Kętrzynie w terminie do 31 marca roku następnego.